

6. Сугоняко О. Банки України: економіка і практика // Банківська справа. – 1996. – № 4. – С. 49-55.
7. Бутенко О. Становлення банківської системи в Україні. Проблеми капіталізації // Банківська справа. – 2005. – № 6. – С. 20-31.
8. Сохань П. Становлення банківської системи України // Банківська справа. – 2006. – № 3. – С. 34-45.
9. Матвієнко П.В. Становлення банківської системи незалежної України // Економіка та держава. – 2007. – № 5. – С. 53-57.
10. Лаптев С.М. Банківська діяльність (вітчизняний та зарубіжний досвід) : навч. посіб. / С.М. Лаптев, М.П. Денисенко, В.Г. Кабанов, О.С. Любунь. – К. : Вид-во "Професіонал", 2004. – 320 с.
11. Сенищ І.П. Еволюція банківської системи України // Регіональна економіка. – 2007. – № 2. – С. 209-215.
12. Гриньков Д. Иностранные выходы // Бизнес. – 2008. – № 5. – С. 58-62.
13. Субботина Т. Россия на распутье: два пути к международной конкурентоспособности // Вопросы экономики. – 2006. – № 2. – С. 46-64.

УДК 332.1:330.341.1 *Студ. А.В. Колодійчук – НУ "Львівська політехніка";
ст. викл. В.М. Пісний; викл. Ж.В. Семчук –
Львівський університет бізнесу і права*

СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙ, СТРУКТУРА ТА ОСНОВНІ ЕТАПИ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Розкрито сутність інновацій, структура та основні етапи інноваційного процесу. Встановлено, що інноваційний процес визначається як комплекс послідовних робіт від отримання теоретичного знання до використання товару, створеного на основі цього нового знання споживачем. Тривалість інноваційного циклу залежить від того, до якої стадії науково-технічного пошуку звертається споживач за вдосконаленням способу задоволення своєї потреби. Управління інноваційною діяльністю, всіма її ланками в ринкових умовах має опиратись на науково обґрунтовані методи.

Ключові слова: інноваційний процес, інновації, ефективність виробництва, науково-технічний прогрес, конкурентоспроможність.

*Stud. A.V. Kolodiychuk – NU "L'vivs'ka Politekhnik";
senior lecturer V.M. Pisnyj; lecturer G.V. Semchuk –
Lviv university of business and law;*

Essence of innovations, structure and basic stages of innovative process

It is exposed essence of innovations, structure and basic stages of innovative process. It is set that an innovative process is determined as a complex of successive works from the receipt of theoretical knowledge to the use of commodity, created on the basis of this new knowledge an user. Duration of innovative cycle depends on that, to what stage of scientific and technical search an user speaks after perfection of method of satisfaction of the necessity. Management innovative activity, by all its links in market conditions must lean against the scientifically grounded methods.

Keywords: innovative process, innovations, efficiency of production, scientific and technical progress, competitiveness.

Формування глобального інформаційного суспільства, становлення нового технологічного способу виробництва потребує здійснення ефективної державної інноваційної політики. Мета такої політики полягає у формуванні нової, інноваційної за змістом реструктуризації національної економіки, яка базуватиметься на ефективній реалізації здобутків фундаментальної науки. У

такому підході головним ресурсом ефективно функціонуючих систем господарювання мають стати творчі здібності людей, інноваційний інтелектуальний капітал. Адже визначальною характеристикою економік розвинених країн, інтеграцію з якими активізує наша держава, є поняття: "інновація", "інноваційна діяльність".

Розроблення нових напрямів інноваційної політики ЄС здійснюється відповідно до Лісабонської стратегії (2000 р.) будівництва "найбільш конкурентоспроможної і найбільш динамічної у світі економіки, що базується на знаннях". У документах Європейської Комісії інновації розглядають як багатопланову концепцію, що розвивається від простої лінійної моделі, у якій визначальним є дослідження і розроблення, до системної моделі, в якій інновації виникають у процесі комплексної взаємодії між індивідами, організаціями та їхніми працівниками.

Інновації, за Й. Шумпетером, не просто нововведення, а новий чинник виробництва. Нововведення – це процес, що веде до ефективнішого виробництва і завершується новими та істотно модифікованими товарами чи послугами. В. Томпсон дає таке визначення: "нововведення є генерування, прийняття і впровадження нових ідей, процесів, продуктів чи послуг". Х. Барнет визнає нововведенням будь-яку ідею, що є новою за своїми якісними ознаками порівняно з існуючими формами.

Треба зазначити, що нововведення (інновації) проявляються не тільки у матеріалізації наукомістких ідей і винаходів у якісно нових видах продукції та технологіях, а також ґрунтуються на абсолютно нових принципах, підходах до процесів управління персоналом, фінансовими засобами, організації виробництва, праці тощо.

Система інновацій є дуже широкою і знаходить своє використання у будь-якій галузі народного господарства. Потрібно виокремити серед всього розмаїття нововведень найголовніші напрямки інновацій. Структуру інновацій наведено на рис.

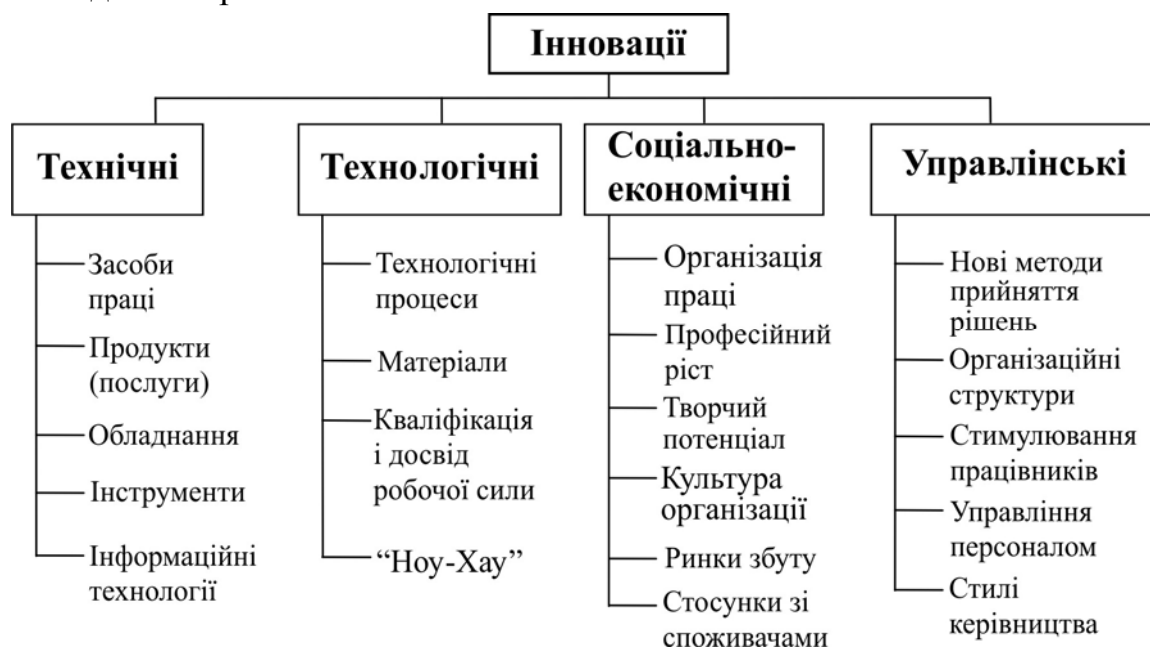

Рис. Структура інновацій

Найширшого використання інновації набули в галузі вдосконалення технічних характеристик продукції і технологій виробництва, що виражається у досягненні кращих якісних показників виготовленої продукції, здешевленні собівартості продукції, і, відповідно, підвищенні конкурентоспроможності.

Визначимо таке поняття, як інноваційний процес.

Інноваційний процес – це процес створення, розповсюдження і впровадження продукції і технологій, які відрізняються науково-технічною новизною і задовольняють нові потреби спільноти. Інноваційний процес передбачає перетворення наукового знання у фізичну реальність, здійснюється у просторі і часі і складається з певних залежних етапів.

Табл. Основні етапи і результати інноваційних процесів, джерела їх фінансування

Етап 1	Етап 2	Етап 3	Етап 4
Пов'язаний з виконанням пошукових НДР	Виконання прикладних НДР	Виконання дослідно- і проектно-конструкторських робіт (ДКР і ПКР)	Освоєння виробництва нової продукції і комерціалізації інновацій
Висунення, обґрунтування та експериментальна перевірка ідей про нові методи задоволення громадських потреб	Визначення якісних характеристик нових методів з допомогою розроблення ТЗ і ТП на ДКР і ПКР, технологічних інновацій	Створення дослідних зв'язків нової продукції, коректування і передача технічної документації	Повна окупність інвестицій у процесі реалізації (комерціалізації) виготовленої продукції, отримання доходу
Фінансується державним бюджетом	Фінансується державним бюджетом, інноваційними фондами	Фінансується за рахунок власних коштів, коштів замовника, державним бюджетом	Власні кошти, емісія цінних паперів і банківські кредити, часткова підтримка держави

Примітка: ТЗ – технічне завдання; ТП – технічна пропозиція.

Промислові підприємства України в процесі переходу до ринку допустили спад виробництва, втратили значною мірою власні і традиційні ринки збуту. Найважливішою причиною кризового стану підприємств є невміння пристосовуватись до змін зовнішнього і внутрішнього середовища, особливо до тих нових вимог ринку, які диктують потребу зниження ресурсомісткості продукції, енергомісткості технологій, трудомісткості управління. Всі зміни, які диктує зовнішнє оточення, стосуються різноманітних сторін діяльності підприємства. Вони реалізуються у вигляді інновацій. Поняття "інновація" поширюється на новий продукт, на послугу, на спосіб їх виробництва, надання чи доставки до споживача, на новинки в організаційній, науково-технічній чи інших сферах, будь-яке вдосконалення, яке забезпечує економію ресурсів, або створює умови для отримання економії.

Інновацію вважають запровадженою, якщо вона впроваджена на ринку або у виробничому процесі. Розрізняють два етапи технологічних інновацій: продуктові і процесні. Продуктові технологічні інновації, зазвичай, завершуються запровадженням нового технологічного устаткування. Вони охоплюють впровадження нових або вдосконалених продуктів.

Процесні інновації – це освоєння нової або значно вдосконаленої продукції, технології, організації виробництва. Випуск такої продукції неможливий у разі використання діючих устаткування або методів виробництва. У США – 1/3 всіх інновацій – процесні, а 2/3 – продуктові. В Японії співвідношення продуктових і процесних інновацій характеризується зворотними цифрами. Для України важливо врахувати японський досвід, особливо коли зважити нерозвиненість таких інструментів інноваційного процесу як лізингові операції, венчурні форми організації фінансування, відсутність ринку інновацій.

Відомо декілька підходів до визначення сутності інновацій, із яких найбільш поширеними є:

- нововведення – це результат творчого процесу у вигляді нової продукції, технології, методу і т. ін.
- нововведення – це процес введення нових виробів, елементів, підходів, принципів замість діючих.

У першому випадку визначення нововведення більше відповідає ринковим вимогам, тому що передбачує зміну звичних стереотипів, навиків діяльності насамперед у споживача. Для цього нова продукція повинна мати нові споживчі властивості, які спонукають споживача змінити свої уявлення і звички. Технічна новизна відіграє другорядну роль. Всі існуючі визначення інновації можна звести до таких п'яти: об'єктного; процесного; об'єктно-утилітарного; процесно-утилітарного; процесно-фінансового.

Суть об'єктного підходу полягає в тому, що кожна інновація є як результатом НТП: нова техніка, технологія. Згідно з цим об'єктивним підходом розрізняють базові інновації, покращувальні інновації, псевдоінновації. Процесний підхід за інновацією приймає комплексний процес, який охоплює розроблення, впровадження у виробництво нових споживчих цінностей – товарів, техніки, технології, організаційних форм і т. д. Об'єктно-утилітарний підхід характеризує інновацію двома моментами:

- за інновацію приймається об'єкт – нова споживча вартість, заснована на досягненнях науки і техніки;
- вона здатна задовольнити суспільну потребу з більшим корисним ефектом, ніж та, що існувала до неї.

Процесно-утилітарний підхід вбачає в інновації комплексний процес створення, поширення і використання нового практичного засобу.

Процесно-фінансовий підхід під інновацією визначає процес інвестицій в інновації, вкладення коштів у розробленні нової техніки, технології, наукові дослідження. Суть поняття "інновація" формується як "процес реалізації нової ідеї в будь-якій сфері життя і діяльності людини, який сприяє задоволенню існуючої на ринку потреби і приносить економічний ефект". Специфіка інновації як товару з високим ступенем невизначеності при отриманні науково-технічного результату, особливим характером фінансування, тобто ризиком розриву в часі вкладення витрат і отримання результату, а також непевністю попиту.

Мотиви інноваційної діяльності ділять на внутрішні – для тих підприємств і осіб, які створюють інновації, і зовнішні. Для інноваційних підприємств внутрішнім стимулом інноваційної активності є потреба заміни зас-

тарілого обладнання для підвищення конкурентоспроможності своєї продукції на ринку. Частково такий же характер має мотивація інноваційної діяльності для фізичних осіб, для індивідуума значно сильніший вплив можуть мати мотивації зовнішні, такі як особисті амбіції, престиж в суспільстві, можливість обійняти вищі посади і т. ін. В умовах економічної кризи вирішальним стимулом інновацій є стимули зовнішнього характеру, зумовлені економічною політикою держави.

Перехід на новий ступінь науково-технічного розвитку потребує посилення інноваційної активності і нового підходу до нововведень. Але в Україні ще до цього часу головним чинником оновлення й економічного зростання вважають інвестиції. У теорії і практиці розширеного відтворення в Україні досі нарощування обсягів капіталовкладень вважають основною умовою науково-технічного прогресу та економічного розвитку. Тому і характер відтворення у нашій країні продовжує мати риси екстенсивного розвитку, що означає відсутність ринкових відносин у цій діяльності. Але за останні роки змінились ринкова ситуація і характер конкуренції, що підвищує роль інноваційного процесу, зумовлює особливості взаємодії інновацій і ринку на сучасному етапі.

Під час переходу до ринку для забезпечення конкурентних переваг інтенсифікація господарських процесів забезпечується ростом продуктивності праці. Головним чинником підвищення ефективності виробництва стає науково-технічний прогрес. Але це, як відомо, найдорожчий чинник у системі чинників росту продуктивності праці і підвищення ефективності суспільного виробництва. Реалізація досягнень НТП призводить до таких негативних наслідків, як забруднення навколишнього середовища, скорочення зайнятості і неминучість перерозподілу робочої сили та безробіття. Для подолання цих негативних наслідків впровадження НТП процес інноваційної діяльності повинен забезпечити достатньо значиме ресурсозбереження, ефективність якого дасть змогу вирішити життєво важливі для суспільства проблеми – захист навколишнього середовища і соціально задовільний рівень життя. Країни з розвинутою економікою досягнули істотних успіхів у ресурсозбереженні. Вони володіють технологіями, які вирішують цю проблему. Її можна вирішити на взаємовигідних умовах завдяки участі України і інших країн в міжнародному поділі праці, збільшенні експорту, здійсненні цілеспрямованої науково-технічної політики розвитку, вдосконаленні управління інноваційним процесом.

Інноваційні процеси більше, ніж будь-які інші елементи НТП, пов'язані з ринковими відносинами. Основна маса інновацій реалізується в ринковій економіці підприємницькими структурами, як засіб вирішення виробничих і комерційних задач. Це означає, що інновації мають бути зорієнтовані на конкретного споживача або потребу.

Інноваційний процес визначається як комплекс послідовних робіт від отримання теоретичного знання до використання товару, створеного на основі цього нового знання споживачем. Інноваційний цикл може мати різну тривалість залежно від того, до якої стадії науково-технічного пошуку звер-

тається споживач за вдосконаленням способу задоволення своєї потреби. А це означає, що управління інноваційною діяльністю, всіма її ланками в ринкових умовах має опиратись на науково обґрунтовані методи.

Література

1. **Льєнкова С.Д.** Інноваційний менеджмент : підручник. – К. : Вид-во "Юніті". – 2001. – С. 374.
2. **Коваленко А.О.** Інноваційна діяльність у промисловості України // Економіка промисловості України. – К. : РВПС України НАН України, 2002. – С. 42-50.
3. **Козаченко Г.В. та ін.** Управління інвестиціями на підприємстві : підручник. – К. : Вид-во "Лібра", 2004. – 368 с.
4. **Онишко С.В.** Реалізація властивостей системи інноваційного розвитку // Фінанси України. – 2004. – № 3. – С. 113-117.

УДК 336.722.14 336.73

*Проф. Л.В. Кузнєцова, канд. екон. наук –
Одеський державний економічний університет*

СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ СКЛАДОВІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ БАНКУ

Розглянуто теоретико-методологічні підходи до процесів формування системи управління фінансами банку, визначено основні складові системи, запропоновано принципи організації системи управління фінансами банку. Розроблено та використано систему управління фінансами банку, яка базується на теорії загальних фінансів, теорії фінансів банку з урахуванням впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ, що дає змогу чітко визначити основні складові системи та їх взаємозалежність та взаємозв'язок.

Prof. L.V. Kuznecova – Odesa state economic university

The essence and the main components of the system concerning managing finances of the bank

In the article the theoretical-methodical approaches to the process of forming the system concerning managing finances of the bank are examined, the main components of the system are defined, the principles of organization the system of managing finances of the bank are proposed. Control system by finances is developed and used a jar, which is based on the theory of general finances, theory of finances of bank, taking into account influence of factors of external and internal environments, that gives possibility expressly to define the basic component systems and their interdependence and intercommunication.

Нагальність вирішення сучасних проблем в економіці потребує подальшого розвитку теорії економічної науки, зокрема фінансів, а також її наближення до реалізації завдань прикладного характеру. Фінанси банку як розподільча категорія разом з іншими категоріями (ціною, кредитом, заробітною платою) сприяють створенню умов для зростання його економічного потенціалу, які можуть бути сформовані за умови максимального використання сучасних методів управління.

Методи управління фінансами банку, їхні організаційні форми, з врахуванням впливу наукових досліджень в теорії управління, постійно змінюють, удосконалюють. Завдання сучасних досліджень полягають в тому, щоб на основі наукової методології не тільки покращити традиційні методи і фор-